

**A képek ott vannak, csak meg kell őket örökíteni.
A legjobb kép az igazság...” [1] Robert Capa**

Tűz után

Készítette: szerző (2010. 10. 20.)
Forrás: Saját archívum

A TŰZVIZSGÁLATI KÉPRÖGZÍTÉS

„A «fényképez» szónak szerencsés szinonimája a magyar nyelvben: «megörökít». Érzékelteti a múlt idő megragadásának, a tűnékeny világ megőrzésének szándékát. Idő és fényképezés elválaszthatatlanok.

Az exponálás egy pillanatot búcsúztat: a jelenből a gombnyomás pillanatában múlt lesz. A képen annak lenyomatát őrizzük – ami volt.” [2]

Korniss Péter Kossuth- és Pulitzer-emlékdíjas magyar fotográfus, fotóriporter idézete pontosan meghatározza a fényképezés és a múlt közötti szoros kapcsolatot. Ki gondolta volna 20 évvel ezelőtt, hogy eljön az a korszak és technikai fejlettség, melynek eszközei már mindenki zsebében ott lapulnak, fényképet és videót is lehet velük készíteni, azonnal visszanezhetőek és felvételei bárkivel megoszthatóak! A

Kénsavgyár tűzoltásának megörökítése filmre

Készítette: Ismeretlen, 1930, Forrás: Tűzoltó Múzeum archívum, letöltés: 2012.10.14.

technikai fejlődés olyan ütemű, hogy azt a szakembereknek is nehéz követni.

cifikusan kutatni az egyes területeket. A kidolgozás során a következő kutatási célkitűzéseket határoztam meg:

- Bemutatom a tűzvizsgálati szakirodalom által említett képrögzítési eszközöket és módszereket.
- Elemzem és bemutatom a fotográfia képrögzítési eljárásait, területeit és technikáit, amelyek elengedhetetlenek a tűzvizsgálat során.
- Megvizsgálom a tűzvizsgálat azon feladatait és területeit, ahol a vizuális információt felhasználhatják.
- Javaslatot teszek a helyes és hasznosítható képrögzítési módszerek gyakorlati alkalmazásának megvalósítására, továbbá olyan eljárásokra, amelyek segítik ezt a munkát, valamint a képrögzítés további lehetséges kutatásának területeire.

A célkitűzések eléréséhez alkalmazott feldolgozási, kutatási módszerek

A célkitűzéseim eléréséhez:

- tanulmányoztam a fotográfiai szakirodalmat, területeket és stílusokat, a médiánál alkalmazott módszereket és technikákat.
- tanulmányoztam a tűzvizsgálat területén fellelhető szakirodalmat.
- elemeztem és értékeltem az elmúlt 20 év FKI Videócsoportja és más katasztrófavédelmi igazgatóságok által készített fotókat, videofilmeket a különböző területek igényeinek tükrében.
- kísérleteket végeztem a tűzvizsgálati képrögzítések alkalmával a különböző felvételi eljárások és technikák területén.
- konzultációt folytattam a tűzvizsgálat területén dolgozókkal, a kapott információt feldolgoztam.

Az írásműben bizonyos területeket, mint pl. a fotótechnika vagy a vizuális információ felhasználásának részleteit csak érintőlegesen dolgoztam fel, hiszen erről számtalan korábbi tanulmány szól.

1. Tűzvizsgálati képrögzítés fejlődése, területi besorolása

A tűzvizsgálat kora szinte megegyezik a tűzoltás korával, hiszen a tüzesetek (tűzvészek) okának kiderítése mindig is elengedhetetlen volt történelmünk során. A fával, náddal és szalmával fedett épületek a XX. század elején még mindennaposak voltak, [3] ebből adódóan azon településeken és városokban, ahol ilyen anyagokkal fedett épületek voltak túlsúlyban, gyakran okozott a tűz nagyobb pusztítást, tűzvészt. A szemtanúk beszámolóit alapján és a tűz pusztítását látva szabályozni próbálták a városok épületeinek elhelyezkedését, távolságát és a tűz terjedését megakadályozandó a városrészek közötti távolságok is meghatározásra kerültek,

Tűzvész ábrázolása

Készítette: Ismeretlen, 1673, Forrás: Tűzoltó Múzeum archívum, letöltés: 2012.10.14.

mint pl. Vácon az 1731 és 1737-es tűzvészt követően a városvezetés a szabályozta az építkezést: „Nagyvác területét tanácsválasztásra, adó, s tűzrendészeti felügyelet céljára, három negyedre: alsó-, középső- és felsővárosra osztották fel.” [4].

A fényképezés feltalálása előtt (Johann Heinrich Schulze 1727) [5] festők örökítették meg a tűzvészeket. (3. ábra) A fényképezés korának kezdetén a fényképezőgép, a képrögzítési és előhívási eljárás nem tette lehetővé a rosszul megvilágított helyszínek és a mozgás megörökítését. A XIX és a XX. században a tűzvizsgálat segítségére a celluloid (negatív) fényképezés sietett, amely már nem csak a tűz utáni állapotot tudta megörökíteni, hanem a tűz pusztításának és a terjedésének a pillanatát is. [6]

1.1. A fényképezés a tűzoltóságon

A II. világháború után tűzoltóságokon a fényképezés kezdetben fekete-fehér negatív filmmel valósult meg, amit felváltott az 1980-1990-es években színes negatív film, és csak 2000-es években szorította ki a digitális formátumú képrögzítés. A fekete-fehér negatív filmes fotózást kezdetben képzett, a tűzoltóság állományába tartozó fotográfusok végezték (FTP: Budaházi László, Horváth Gábor), [7] majd a fényképezőgépek elterjedésével és egyszerűbb használhatóságával a tűzvizsgálati és tűzoltási dolgozók is előszeretettel alkalmazták. A Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság a főállású fényképészeknek fotólaborot biztosított, ahol a fekete-fehér fényképeket elő lehetett hívni. A színes film elterjedésével a színes fényképeket kezdetben a laborokban hívták elő, majd a költségek csökkentése végett külső fotólaborokban került rá sor. A 90-es évek vége felé váltak megfizethetővé a digitális fényképezőgépek, bár ezek képfelbontása és képminősége még nem volt kielégítő. A 2000-es évek közepére viszont a digitális fényképezés teljesen kiszorította a filmes képrögzítést.

1.2. A mozgóképrögzítés a tűzoltóságon

Az 1980-as évekig a negatív filmes mozgókép felvevő (filmfelvevő) volt elérhető. A filmfelvevők értéke, a bonyolultsága és az előhívás költségessége miatt nem használták közvetlenül a tűzoltóságokon. Nagyobb tüzesetknél az állami televízió készítette el a felvételeket, a híradó és tűzvizsgálati szakemberek számára, kezdetben filmre, később a televíziónál használt videó felvevő rendszerrel. (2. ábra) Az 1980-as években hazánkban kezdett elterjedni az analóg videó-felvevő és lejátszó berendezés (VHS). A tűzoltóságok is vásároltak ilyen berendezéseket, de használatuk nagyon korlátozott volt. A videó felvétel készítésében a változást az 1990-es évek közepére lehet tenni, amikor is megalakult a tűzoltóságon 1995-ben a Videó-csoport. (4. sz. ábra) A FKI őrzi a Videó-csoport összes videó-anyagát 1995-től 2012-ig közel 8000 felvételt, közel 5000 digitális fényképet, és a főállású TOP és FTP fotográfus teljes archivált anyagát, amiben 200 tekercs negatív és 4000 digitális fotó található, főként rendezvény- és gyakorlatfotókkal. [8]

A csoport kezdetben analóg videó-felvevővel dolgozott, Hi-8-as rendszerű videokazettára, 1999-ben ezt követte az S-VHS rendszer, végül a 2000-es évek közepére átváltott a digitális képrögzítési módra.

Videó Csoport operatőre felvételkészítés közben

Készítette: Sallai Zoltán, 2009, Forrás: Saját archívum

1.3. Fotográfiai stílusirányzat és műfaji elhelyezkedés katasztrófavédelmi szempontból

„A fotográfia mint művészeti ág és mint tudomány, pontos és szakszerű folyamatokat követ a kívánt cél eléréséhez. A folyamatok szinte már technológiai folyamatokká alakultak át, és egyes fotózási területeken és a filmezés területén a folyamatok nem változtak az idők során. A technikai fejlődés ellenére a filmkészítő stábok közel azonos technológiát követnek, úgy, mint száz éve, kivéve, hogy a negatívfilmes kamerák helyett digitális képrögzítőket használnak.” [8]

Korábbi kutatásaim alkalmával megállapítottam, hogy a katasztrófavédelem képrögzítését alkalmazott célú fotográfia esetén, a tudományos műszaki fotográfia területére lehet elhelyezni, valamint az eseményfotózást a dokumentarista stílusirányzat közé sorolhatjuk, annak is a fotózsurnaliszta irányzata alá. [8]

A katasztrófavédelmi képrögzítésen belül a tűzvizsgálati képrögzítést az alkalmazott célú fotográfia alá, azon belül a tudományos, műszaki fotográfia területére helyezhetjük. Az eseményfotózást viszont kizárhatjuk a tűzvizsgálati képrögzítésből, és ennek tükrében a klasszikus fotó stílusirányzatok közé sem lehet sorolni, hiszen a tűzvizsgálati képrögzítés feladata nem illik egyik irányzat közé sem.

- Alkalmazott célú fotók (mint pl. a riportképek, az illusztrációs fotók, tudományos felvételek stb.) – pl. a káreseti, kutatási, oktatási és egyéb szervezeti tevékenységről készített fénykép. Felhasználható: szinte mindenhol. [9]
- Tudományos, műszaki fotó alatt olyan fotótechnikai eljárásokat és módszereket értünk, amelyek különleges képalkotói eljárásokkal megmutatják az emberi szem számára láthatatlan dolgokat. Ilyen a makrofotózás, az orvosi fotográfia, az ipari (technológiai) fotográfia, a kísérleti képrögzítés, az infravörös és hőképes képalkotás vagy a csillagászati fényképezés. A tudományos és műszaki fotográfia nem tartozik a klasszikus értelemben vett fényképezés szakmához, egy adott eseményt, kutatási kísérletet vagy mozgást örökítenek meg elemzés céljából, a képalkotó berendezést is az adott eseményhez készítik és használják. Maga a képrögzítés is része a kutatási munkának (pl. nagysebességű kamerák). [10]

1.4. Következtetések

A tűzvizsgálati fotográfia műfajának meghatározásához ismernünk kell az álló- és mozgókép készítésének céljait. A pontos képrögzítés céljának meghatározásához az adott terület igényeit is ismerni kell. [8]

A tűzvédelmi képrögzítés elhelyezése a fotográfia területén: ebben a fejezetben felvázoltak alapján megállapíthatjuk, hogy a tűzvizsgálati képrögzítését alkalmazott célú fotográfia esetén, a tudományos műszaki fotográfia területére lehet elhelyezni.

Folytatjuk.

www.firepress.hu
Érdeemes lapozgatni

Az elmúlt 50 év alatt tűzvizsgálat fontos részévé vált a fényképezés, vagy a videofelvétel (korábban mozgófilm) készítés, hiszen a tűzvizsgálat lefolytatásának fontos eszköze és segítheti a munkát egy jól elkészített fotó, vagy videó.

A hétköznapi emberek számára gyártott fényképezőgépek az eladhatóságot szem előtt tartva, kezelhetősége szempontjából egyszerű és beépített automata üzemmódokkal készülnek. A felhasználóbarát eszközök lassan kiszorítják a specifikus és kimondottan fényképezésre készített berendezéseket. A még kapható professzionális fényképezőgépek kezelése viszont bonyolult és rendeltetésszerű használatukhoz rengeteg gyakorlás szükséges.

A fentiekből adódik, hogy a céltudatos és specifikus képrögzítéshez a hétköznapi eszközök nem kielégítőek, a professzionális gépek kezeléséhez, pedig tudásra és gyakorlatra van szükség.

A tűzvizsgálati helyszín igen ritkán biztosít ideális feltételeket a fényképezéshez, sőt a romos és kormos káreseti helyszínek a képrögzítő eszközökre is hatással vannak, a fényképezőgépek számára, pedig nem ideális a párás, poros, káros gőzökkel és gázokkal teli környezet.

Felmerül a kérdés, hogy a tűzvizsgálatot lefojtató szakember képes-e elsajátítani egy professzionális fényképezőgép használatát, és azt rendkívüli körülmények között tudja-e működtetni és a külső hatásoktól megóvni? Továbbá a rohamosan fejlődő technika által használt formátumokat,

ton készített felvétel), amelyek segítségével gyorsabban és mélyebben sajátíthatják el a kárfelszámolás fogásait. Ennek kapcsán nyilvánvaló, hogy szükség van a téma tudományos igényű vizsgálatára és olyan módszertani javaslatok kialakítására, amelyek alkalmasak a gyakorlat alátámasztására.

Indokolja a témaválasztást az a tény, hogy 1999-től fotóriporterként és videó-operatorként a Tűzoltóság Országos Parancsnokságánál, később, pedig a jogutód szervezetnél tevékenykedtem ezen a területen, és a felgyűlt tapasztalatok elemzésével hozzájárulhatok a téma árnyalásához, rendszerezéséhez. A 13 év alatt közel 2000 nagyobb káresetnél készített fotó- vagy videofelvétel, valamint tűzvizsgálati felvétel, olyan gyakorlati tapasztalatokkal gazdagított, amelyek segítségével következtetéseket tudok levonni a témában.

A témaválasztás indokaként említeném meg, hogy korábbi tudományos munkám során kidolgoztam a káreseti-képrögzítés alapjait, rendszereztem és besoroltam a képrögzítési területeket, valamint kidolgoztam a káreseti-képrögzítés módszertanát és folyamatát.

A témával kapcsolatos hipotézisek:

- Feltételezem, hogy a tűzvizsgálat lefolytatásának elengedhetetlen része a képrögzítés.
- Feltételezem, hogy a tűzvizsgálat eredményességére hatással van a megfelelően kezelt képrögzítő eszköz használata.
- Feltételezem, hogy mozgó- és állóképek felhasználása megfelelő szakmai és technikai háttér mellett segít a tűzvizsgáló szakemberek képzésében.
- Feltételezem továbbá, hogy amennyiben ezeket a felvételeket nem képzett szakember készíti, annak lehetnek negatív hatásai a tűzvizsgálat kimenetelére, de az adott szervezetre is.

A feldolgozás célkitűzései

A dolgozat elkészítése során folytatni szeretném a képrögzítéssel kapcsolatos kutatásomat, amely elsősorban a képrögzítés módszertanára és a katasztrófavédelem feladatainak azon területei vizsgálatára irányultak, amelyek hasznosítani képesek a vizuális információt. Az eddigi kutatásaim alkalmával a rendszerező és káreseti-képrögzítés alapjainak kidolgozását követően tovább szeretném részletezni és spe-

JELENTŐSÉGE 1.

képrögzítési eljárásokat és a digitális képrögzítést, hogyan lehet bizonyítékként használni, élettartamuk és archiválási módszereink időtállóak-e?

Témaválasztásom indoka

Napjaink tüzeseteinek komplexitása és a kárértékek növekedésével szükségszerűvé vált a jó minőségű, a tűzvizsgálatot segítő és bizonyítékerejű képek elkészítése. Egy jól elkészített képanyag, az új képrögzítési technikák oktatása és az audiovizuális képzés segítséget nyújthat a tűzvizsgálók képzésében, hozzájárulva ezáltal a tűzvizsgálat hatékonyságának javításához, a terület fejlődését mozdítva elő. A kellő fotográfiai szaktudás megszerzéséhez megfelelő minőségű oktatás, a hatékonyság eléréséhez szakmai tájékozottság és tudás, valamint gyakorlat szükséges. Másrészt a mentési szakemberek képzéséhez is szükség van olyan archív anyagokra (tűzvizsgálá-

Murai László 1997-ben. szerelt fel a Budapest IX. kerületi Tűzoltó parancsnokságra. A 1999-ig vonulós tűzoltóként dolgozott, majd előbb a BM TOP, annak megszűnését követően az FTP Videó-csoporthoz került. 2001-ben dokumentumfilmet készített a tiszai gátszakadásról. Közben szakképesítést szerzett Magyar Operatőrök Társasága HSC iskolájában HD technikus szakon. A tűzoltók munkájáról készített fotósorozata bekerült a Moldova György Harcolj vagy menekülj – Riport a tűzoltókról című könyvébe. Három napon át a devescseri iszapkatasztrófánál készített videó felvételt. 1999.01.01-2012.03.31 között szolgált a Tűzoltóság Videó- Csoportnál. 2013-ban államnivizsgát tett a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.

